

Ny lov om vern mot forurensninger og avfall

Av Yngvar Johnsen

Yngvar Johnsen er teknisk rådmann i Kristiansand.

Forberedt innlegg holdt på møte i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene 19. april 1977.

De fleste som har arbeidet med de problem dette lovutkast omfatter, vil finne det riktig at alle de lover, forskrifter og bestemmelser som har dannet grunnlaget for arbeidet, blir samlet i en lov slik de er presentert her.

I dag har man riktignok en lov av nyere dato som omhandler vannforurensning, men på andre felt har man måttet basere arbeidet på forskrifter og vedtekter knyttet til lover av eldre dato, som f. eks. sunnhetsloven som går helt tilbake til 1860. Det er klart at et lovverk fra den tid ikke er egnet til å løse dagens problemer. Derfor har arbeidet f. eks. i støysektoren eller arbeidet med gjenvinning bydd på store problemer fordi man har manglet det redskap — det fundament — for arbeidet som et godt lovverk er.

Vi må vel derfor kunne konstatere at vi trenger og vi ønsker en ny forurensningslov slik den nå er presentert.

Nå er det ikke mulig etter noen timers gjennomlesning av et så omfattende manus å gå detaljert inn på de positive og de negative sider ved

lovutkastet. La meg bare kort si følgende: For meg som har mitt virke i kommunen, synes det som om lovutkastet vil gi et meget godt redskap for det videre arbeid i denne sektor. Det avklarer ansvarsforhold mellom stat, fylke, kommune og privatinteresser. Det peker fremover. Mens mange av de andre lover, forskrifter og bestemmelser som i dag virker i denne sektor mer tar sikte på opprydding, fremmer lovutkastet dristige, fremtidsrettede målsettinger. Ta bare ordlyden i § 32: «Så langt rå er skal avfall gjenvinnes og brukes på ny.» Dette er jo en ambisiøs målsetting som i sannhet skal bli vanskelig å etterleve, men jeg tror så ubetinget at det er riktig å ha den med i loven, og presiserer at dette er målet, selv om det kanskje er noe fjernt.

Nå er loven en ting, de forskrifter som knyttes til den og de vedtak som fattes med hjemmel i den, er noe annet. Lovforslaget vil — om det blir vedtatt — gi en typisk fullmaktslov, og det blir det videre arbeid knyttet til loven som vil avgjøre hvor hurtig resultatene vil komme.

Og dette er igjen avhengig av i hvilken grad en sentralt og lokalt vil prioritere dette arbeidsfelt, fremfor andre oppgaver som også presser på i vårt samfunn.

Det er hevdet i kommentarene til loven at den ikke vil medføre vesentlig økede utgifter, utover det som allerede er fastlagt som krav via de eksisterende lover.

Jeg er i tvil om denne påstand holder. Det er helt klart at loven og de forskrifter som må følge i dens fotspor, vil føre til en standardheving i miljøsektoren, og en slik standardheving må betales. Kommunene får nye plikter innen renovasjonssektoren, det offentlige får utvidet ansvar for renovasjon knyttet til friområder og veier. Problemafvalfall skal mottas og behandles osv. Noen av disse utgifter kan riktignok overføres på den som forurenser eller på den enkelte skattebetaler, men erfaringene har vist at dette ikke alltid er lett.

Jeg tror administrasjonen i mange av landets kommuner kan bekrefte at de siste års erfaringer viser at politikerne kvier seg sterkt for å påføre skattebetalerne de fulle utgifter til kloakkrensing, tidsmessig renovasjon osv.

Med en viss rett kan det hevdes at på det tidspunkt skattetrykk på inntekt var nådd så høyt at dette ikke kunne heves ytterligere, så startet det offentlige med å løse oppgavene ved å ilegge særavgifter for bestemte ytelser. Det er ikke tvil om at sterkt økede vannavgifter, renovasjonsavgifter, kloakkavgifter osv. etter hvert er kommet opp på et nivå som merkes i den enkelte familie, og det er vel også et faktum at disse avgifter i fremtiden må økes vesentlig utover det nåværende nivå om man skal klare den målsetting som vel iallfall de fleste fagfolk er enig i bør legges til grunn.

I den kommune jeg arbeider, har våre politikere ikke funnet å kunne øke avgiftsgrunnlaget etter hvert som utgiftene i miljøsektoren har kommet med sin fulle tyngde. En omprioritering har heller ikke kunnet skje fordi kravene i andre sektorer også har øket. Kommunen har derfor måttet øke sin gjeld betraktelig, men etter hvert kommer renter og avdrag i tillegg til store driftsutgifter, og da blir det vanskelig å komme utenom en 200—300 % økning av f. eks. kloakkavgiften.

I denne situasjon er det for enkelt av Miljøvernedepartementet å si at de nye oppgaver innen forurensningssektoren må prioriteres. Andre departementer sier det samme om sine nye tiltak og krav, og kommunene blir utsatt for en «squeeze» som ikke alltid bare medfører såkalte parlamentariske uttrykk i de lokale, politiske organer.

Jeg tror det er nødvendig, når det skal utarbeides forskrifter til loven, og ved fastsettelse av tempoplaner for gjennomføring av tiltakene, at de nøye tilpasses en takt som de enkelte kommuner kan klare økonomisk. Jeg går ut fra at andre vil tale industriens sak. Her er kanskje de økonomiske betenkeligheter enda større. Det er nå bare et fåtall av næringsaktivitetene som uten videre kan overføre sine nye utgifter til kundene.

Jeg har inntrykk av at det enkelte fagdepartement i mange tilfeller forstår dette, og i sin iver etter å få gjennomført ønskede reformer antyder de at staten skal ta sin del av utgiftene. Men, når det kommer til

stykke, finner Finansdepartementet å måtte redusere sterkt på denne støtte, og så blir resultatet at kommunene får den fulle belastning og må prøve å føre den videre på skattebetalerne.

Jeg mener vi har et godt eksempel på dette i bestrebelsene på å bedre det ytre miljøet, hvor beløp på 35 milliarder kroner er nevnt for å nå opp til en ønsket standard. Riktignok yter staten i form av stønad og lån betydelige beløp til disse arbeider, men når vi vet at prisstigningen pr. år på de arbeider vi står overfor ligger på ca. 3,5 milliarder kroner, monner det lite om staten yter 500 millioner kroner. Og det meste av det som ytes skjer i form av lån som det skal betales avdrag og renter for.

Også på et annet felt er det nødvendig at staten viser aktivitet utover det å skape lovgrunnlaget.

Lovutkastet pålegger lokale organer plikter som vanskelig kan løses lokalt. Skal vi f.eks. lykkes med gjenvinning av den stadig økende mengde avfall, må en i stor grad basere seg på landsomfattende løsninger, som i hvert fall i første omgang ikke kan gjøres økonomisk lønnsomme.

Vi har i Kristiansand gjort betydelige anstrengelser for å få til en lønnsom resirkulering av brukte bildekk, som i et antall av ca. 10 000 pr. år skaper vanskeligheter på vår avfallsplass. Vi har vurdert oppmaling og tilsetning til asfalt, vi har vurdert pyrolyse, altså utnyttelse av brennverdien i gummien, vi har prøvd å få gummifabrikkene til å bruke avfallet.

Intet av dette kan gjøres uten betydelige subsidier fra kommunens side ved dagens prisnivå.

Om man derimot et sted ved Sør-

landsbanen etablerer et anlegg som kunne ta imot og behandle alt gummiavfall fra hele Agder, Rogaland og kan hende også for Grenland, tyder meget på at lønnsomheten vil bli langt bedre.

Det nytter således ikke for departementet å pålegge den enkelte kommune å sørge for resirkulering av papir, gummiavfall, spillolje osv., uten at det etableres regionale og til dels landsomfattende helhetsløsninger som den enkelte kommune kan innpasse sine lokale ordninger i.

Når departementet gjennom lover og forskrifter gir en rekke pålegg til fylker og kommuner om å etablere lokale ordninger, må de lokale organer kunne forlange at departementet og staten løser de nasjonale oppgaver i samme tempo.

Tar man disse betraktninger som kritikk mot Miljøverndepartementet, så er det riktig oppfattet, men også urettferdig, for man må bare innrømme at i motsetning til mange andre departementer har Miljøverndepartementet vist et betydelig initiativ i så måte på flere felter. Det er bare det at så meget står igjen, også initiativ som hindrer kommunen i å komme videre i dette arbeid.

Jeg antar at miljøvernministeren stadig kjemper for å få kapasitet og midler til å videreføre dette arbeid, og jeg kan bare ønske lykke til og håpe at departementet fortsatt vil lykkes, kanskje enda bedre enn de har lykkes til nå. For vi som er i denne sal er vel enige i at nettopp denne sektor må prioriteres, på samme måte som alle andre særinteresser er overbevist om at den sektor de representerer bør ha førsteprioritet.